

УДК 378.14:378.14.015.62

ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ КОНФЛІКТОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Вошколуп Г.Ю., аспірант
кафедри педагогіки і психології
Університет імені Альфреда Нобеля

У статті досліджено проблему вдосконалення технології формування конфліктологічної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін. На відміну від існуючих підходів до технології навчання, до її складу включено корекційний та відтворювальний етапи. Доведено, що виявлення причин невідповідності результатів навчання поставленим цілям вимагає проведення корекції змісту як змісту навчання, так і цілей та завдань навчання. Такими причинами можуть бути: занадто високий рівень обґрунтованості мети навчання, неякісний зміст навчання, невірно підібрані методи навчання. Виділення в складі технології відтворювального етапу та замкнутість самого циклу технології зумовлені самим процесом навчання, в якому на зміну одним студентам приходять інші.

Ключові слова: технологія навчання, мета навчання, зміст навчання, результати навчання, корекція технології навчання, відтворення технології навчання, конфліктологічна компетентність.

В статье исследована проблема усовершенствования технологии формирования конфликтологической компетентности будущих экономистов в процессе изучения гуманитарных дисциплин. В отличие от существующих подходов к технологии обучения, в ее состав включены корректирующий и воспроизводственный этапы. Доказано, что выявление причин несоответствия результатов обучения поставленным целям требует проведения коррекции содержания как содержания обучения, так и целей и задач обучения. Такими причинами могут быть: слишком высокий уровень обоснованности цели обучения, некачественное содержание обучения, неверно подобранные методы обучения. Выделение в составе технологии воспроизводственного этапа и замкнутость самого цикла технологии обусловлены самим процессом обучения, в котором на смену одним студентам приходят другие.

Ключевые слова: технология обучения, цель обучения, содержание обучения, результаты обучения, коррекция технологии обучения, воспроизводство технологии обучения, конфликтологическая компетентность.

Voshkolup A.Yu. TECHNOLOGY OF FORMING CONFLICTOLOGIC COMPETENCE OF FUTURE ECONOMISTS IN THE PROCESS OF STUDY OF HUMANITARIAN DISCIPLINES

In the article the problem of improvement of technology of forming of conflictologic competence of future economists is investigational in the process of study of humanitarian disciplines. Unlike the existent going near technology of teaching in her composition, correcting is plugged and reproduction the stages. It is well-proven that the exposure of reasons of disparity of results of teaching to the put aims requires realization of correction of maintenance of both maintenance of teaching and aims and teaching tasks. Such reasons can be: too high level of validity of teaching purpose, off-grade maintenance of teaching, unright neat methods of teaching. A selection in composition technology of the reproduction stage and reserve of cycle of technology is conditioned by the process of teaching in which other come on changing to one students.

Key words: teaching technology, teaching purpose, maintenance of teaching, teaching results, correction of teaching technology, reproduction of teaching technology, conflictologic competence.

Постановка проблеми. Практична реалізація завдання формування конфліктологічної компетентності майбутніх економістів та отримання бажаного рівня засвоєння відповідних знань та умінь може бути здійснена лише з використанням обґрунтованої та виваженої педагогічної технології. Проведений аналіз практики формування конфліктологічної компетентності під час підготовки економістів у низці вітчизняних ВНЗ довів низьку її ефективність. Відповідно до цього постає проблема вдосконалення даної технології на основі перегляду як самих етапів педагогічної технології, так і їх змістовного наповнення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями формування ефективної технології навчання у вищій школі займалися такі науковці, як: Н. Волкова, Л. Бутова, В. Пархоменко, О. Яковенко, С. Наход, О. Лучанінова та ін. Проблеми підвищення якості підготовки фахівців економічних спеціальностей розглядалися у працях таких авторів, як: М. Корстелін, Є. Іванченко, Н. Кошелева, О. Набока, І. Ярощук, С. Горобець, Ю. Триус, О. Яцько, Н. Болюбаш та ін. У той же час недостатньо уваги у наукових працях приділено технології формування конфліктологічної компетентності майбутніх економістів.

Постановка завдання (цілей статті). Мета статті полягає в побудові технології формування конфліктологічної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін та характеристики її основних етапів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Педагогічна технологія як один із спеціальних напрямів педагогічної науки покликана відшукувати засоби засвоєння навчального матеріалу, які допомагають формувати задані компетентності та результати навчання. Науковці сьогодні єдині в поглядах стосовно комплексності та системності педагогічної технології, включаючи до її складу форми, методи, засоби, інструменти навчання тощо. При цьому також схожою є думка щодо процесного характеру технології (містить ряд послідовних етапів реалізації) та її відтворюваності (повторного неодноразового використання у педагогічній практиці), а також наявності мети і результату. При цьому корисною для даного дослідження вбачаємо думку М. Коростеліна стосовно включення до складу педагогічної технології навчання корекційного компоненту, який дозволяє коригувати не тільки методи, форми і засоби навчання в процесі їх повторної реалізації, але і самі цілі навчання [1, с. 103]. Такий підхід дійсно є виправданим, оскільки сам процес навчання не стоїть на місці, з'являються нові форми, методи і засоби навчання, зазнає змін сам зміст освіти, відповідно коригуючи цілі навчання.

Узагальнюючи накопичений науково-педагогічний досвід, а також урахувавши спрямованість даного дослідження, педагогічну технологію навчання, яка дозволяє формувати конфліктологічну компетентність майбутніх економістів, пропонується розглядати наступним чином (рис. 1).

Першим етапом запропонованої педагогічної технології є **підготовчо-цільовий**. На ньому зазвичай здійснюється планування і прогнозування результатів навчання, а саме: чітке визначення мети навчання, формулювання результатів навчання, обґрунтування бажаного кінцевого результату навчання, окреслення кола компетентностей, що мають бути сформовані в результаті такого навчання. Розроблена технологія навчання передбачає чітке визначення мети і завдань формування конфліктологічної компетентності майбутніх економістів із формуванням системи дій професорсько-викладацького складу, який здійснюватиме формування даної компетентності за допомогою гуманітарних дисциплін.

Мета навчання визначається педагогами як образ майбутнього результату, представленого в певній системі образів [2, с. 106]; певна рушійна сила, що сприяє розвитку системи, її вдосконаленню [1, с. 104]; проміжна ланка між соціальним і методичним, детермінована об'єктивними потребами суспільства, виражаючи соціальне замовлення останнього [3, с. 102]; інтерпретація світоглядної позиції суспільства, зв'язувальна ланка між теорією і практикою [4, с. 74].

Рис. 1. Педагогічна технологія формування конфліктологічної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін

У пристосуванні до питання формування конфліктологічної компетентності майбутніх економістів підготовчо-цільовий етап виглядатиме, як показано на рис. 2. Важливим аспектом підготовчо-цільового етапу виступають методичні підходи, використовувані під час реалізації технології

навчання. Дослідження наукових праць з педагогіки свідчить про наявність достатнього арсеналу методичних підходів у вищій освіті.

Розробка технології формування конфліктологічної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення гуманітар-

МЕТА: формування необхідного рівня конфліктологічної компетентності майбутніх економістів, здатного забезпечити мінімізацію ризиків виникнення конфліктних ситуацій у професійному середовищі економіста, а також уміння діагностувати, попереджати і вирішувати конфлікти

ЗАВДАННЯ:

- вивчення сучасних теоретичних основ сутності та особливостей виникнення конфліктів у середовищі економіста, підходів до класифікації конфліктів у його професійній діяльності;
- дослідження основних стадій конфліктного процесу з метою їх можливої діагностики у середовищі майбутньої професійної діяльності;
- обґрунтування методичних основ дослідження причин та характеру конфліктів, визначення необхідних методик вирішення чи попередження конфліктів у середовищі економіста;
- формування стратегії перебігу та вирішення як індивідуальних, так і групових та колективних конфліктів.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Майбутній фахівець повинен знати:

- сутність і природу появи конфліктів у середовищі економістів, види конфліктів;
- функції конфліктів у професійному середовищі економіста;
- підходи до управління конфліктами у професійному середовищі економіста;
- методи попередження та вирішення конфліктів у середовищі економіста;
- структуру і динаміку розвитку конфліктів у професійному середовищі економіста;
- стратегії особистісної, групової та колективної поведінки у попередженні та вирішенні конфліктів, зменшенні їх негативного впливу на професійну діяльність економіста;

та уміти:

- використовувати теоретичні основи методики і стратегії управління конфліктами;
- визначати динаміку розвитку конфлікту, ідентифікувати його стадії та визначати необхідні підходи і методи управління конфліктом;
- застосовувати методики попередження, вирішення та зменшення негативних наслідків конфліктів в умовах професійного середовища;
- застосовувати механізми управління конфліктами у процесі їх попередження та вирішення.

Рис. 2. Підготовчо-цільовий етап технології формування конфліктологічної компетентності майбутніх економістів

них дисциплін, на нашу думку, має базуватись на методичних підходах.

1. **Системний** підхід. Передбачає ієрархічну побудову і взаємозв'язок педагогічних об'єктів та їх використання в цілісності. За даним підходом процес навчання розглядається як цілісна система взаємопов'язаних компонентів (мети, завдань, змісту, методів, засобів, форм і результатів навчання) [1, с. 106]. Є. Іванченко визначає системний підхід у підготовці економістів як організовану цілісну та ієрархічну сукупність взаємопов'язаних та взаємодіючих компонентів, підпорядкованих формуванню мультиплікативної компетентності економіста. [5, с. 134]. Н. Кошелева також відзначає важливість системного підходу за необхідності формування в економістів системного мислення та цілісного усвідомлення предмету економічної діяльності [6, с. 129].

2. **Особистісно-орієнтований** підхід. Передбачає концентрацію уваги педагога на індивідуальності, самобутності та неповторності кожного студента.

За його реалізації проявляються: реальна суб'єктно-суб'єктна співпраця між учасниками педагогічного процесу, різноманітна безпосередня та опосередкована комунікативна активність студентів; зворотний зв'язок суб'єктів; врахування індивідуальних потреб студентів, оцінка їх індивідуальних студентів, що значно підвищує якість освіти.

О. Набока виокремила найважливіші характеристики педагогічних технологій, які мають сприяти ефективній реалізації професійно-орієнтованої підготовки економістів [7, с. 206–207]. І. Ярошук визначає особистісний підхід основною цінністю особистісно-орієнтованих технологій навчання, втілюючи в ньому такі ідеї підготовки майбутніх фахівців, як гармонійний розвиток особистості, аксіологізація педагогічних стосунків, формування позитивної Я-концепції [8, с. 487].

3. **Комп'ютерно-орієнтований** підхід. Передбачає реалізацію традиційних форм і методів навчання з використанням ІКТ у формі ділових та рольових ігор, тренінгів, інтерактивного спілкування, електронного листування, мережевої конференції тощо. До комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання в процесі підготовки економістів можна віднести ПЕОМ, відео- та аудіообладнання, мережеве обладнання, програмне забезпечення загального та спеціального призначення. Для економістів також ефективним є використання комп'ютерних тренінгів та ділових ігор, оскільки вони дозволяють більш ефективно реалізовувати педагогічний потенціал традиційних тренін-

гів, зокрема з використанням можливостей інтерактивної графіки [9, с. 58].

Як стверджують Ю. Триус та О. Яцько, навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій та комп'ютерної техніки має сприяти підвищенню рівня інформативних знань, розвитку свідомого, мотивованого ставлення студентів до навчання, формування професійної компетентності в галузі економіки [10, с. 8].

4. **Гуманістичний** підхід. Передбачає формування цілісної особистості, здатної до максимальної самореалізації, яка відкрита для збагачення знань і сприйняття нового досвіду, взаємодії з оточуючим соціальним середовищем, яке можливе лише за умови ставлення до внутрішнього світу людини як до цінності [1, с. 106]. Важлива функція використання гуманістичного підходу – через систему гуманітарних знань забезпечити виховання в майбутніх фахівців високих гуманістичних якостей, а саме: поваги до людей, людської гідності, людяності, формування культури спілкування та міжособистісних стосунків, цивілізованого співжиття [11, с. 121].

5. **Особистісно-діяльнісний** підхід. Передбачає, що одним із головних засобів навчання має стати активна діяльність студента, спрямована на засвоєння нових знань, умінь, оволодіння навичками, розвиток власного творчого потенціалу та формування професійно значущих якостей.

Даний підхід дозволяє студенту усвідомити себе як особистість, що саморозвивається, виявити і розкрити власні можливості, своє «Я» [1, с.106].

Формування загальнопрофесійної компетентності майбутніх економістів, на думку Н. Балюбаш, є процесом, спрямованим на посилену діяльність викладача і студентів, використання вдосконалених змісту, методів, форм і засобів навчання, спрямованих на формування ключових економічних компетенцій як інтегральної риси особистості [12, с. 93].

6. **Синергетичний підхід**. Виступає логічним продовженням системного підходу та дозволяє розглядати педагогічний процес як складноорганізовану систему, в якій всі складові підпорядковані загальній меті навчання та реалізуються синхронно у встановленій послідовності.

7. **Компетентнісний** підхід. Виступає сьогодні одним із найбільш актуальних методичних підходів до навчання у вищій школі в контексті сучасної парадигми вищої освіти. Формування професійної компетентності майбутніх економістів відбувається в процесі реалізації особливого виду діяльності – навчально-пізнавальної – та

базується на взаємодії внутрішніх та зовнішніх факторів. Тому формування компетентностей майбутніх економістів залежить від того, наскільки ефективно організація навчального процесу впливає на основні сфери особистості студента [13, с. 240].

Саме на основі компетентнісного підходу, але не без важливої участі інших вищезазначених підходів відбувається формування конфліктологічної компетентності майбутніх економістів.

Важливим елементом реалізації підготовчо-цільового етапу технології формування конфліктологічної компетентності

є також попередня діагностика результатів навчання.

Другим етапом технології формування конфліктологічної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін є **змістовно-процесуальний**. Він передбачає інтеграцію конфліктологічної компетентності в цілісний навчальний процес підготовки майбутніх економістів. Фактично мова йде про аналіз існуючої практики формування конфліктологічної компетентності та пошук шляхів її доповнення і оновлення. Центральне місце в ньому займає зміст навчання, який реалі-

Таблиця 1

Авторський підхід до формування бально-рейтингових рівнів засвоєння знань студентів із дисципліни «Методика і стратегія конфлікт-менеджменту для економістів» для денної форми навчання

Теми змістових модулів		Максимально можлива сума балів за:						
		Відвідування лекції	Активність на лекції	Відвідування практичного заняття	Активність на практичному занятті	Участь у активних формах навчання	Самостійна робота	Σ балів
Змістовий модуль № 1	Тема 1. Поняття і види конфліктів у професійному середовищі економіста	0,25	0,25	0,5	0,5	7	2	10,5
	Тема 2. Конфліктний процес та його стадії	0,25	0,25	0,5	0,5	7	2	10,5
	Тема 3. Методичні основи дослідження конфліктів	0,25	0,25	0,5	0,5	7	2	10,5
	Тема 4. Методи попередження та вирішення конфліктів у середовищі економістів	0,25	0,25	0,5	0,5	7	2	10,5
	Контрольна модульна робота № 1	-	-	-	3	-	-	3
Змістовий модуль № 2	Тема 5. Структура і динаміка конфлікту в середовищі економіста	0,25	0,25	0,5	0,5	7	2	10,5
	Тема 6. Стратегія особистісної поведінки у конфліктних ситуаціях	0,25	0,25	0,5	0,5	7	2	10,5
	Тема 7. Стратегія поведінки у конфліктах між керівниками і підлеглими	0,25	0,25	0,5	0,5	7	2	10,5
	Тема 8. Стратегія поведінки у міжгрупових та колективних конфліктах	0,25	0,25	0,5	0,5	7	2	10,5
	Контрольна модульна робота № 2	-	-	-	3	-	-	3
	Індивідуальна робота	-	-	-	-	-	10	10
Разом балів за видами робіт		2	2	4	10	56	26	100

Розподіл отриманих студентом рейтингових балів у відповідності зі шкалою ECTS

Високий	90-100 балів за шкалою ECTS
Середній	71-89 балів за шкалою ECTS
Низький	50-70 балів за шкалою ECTS

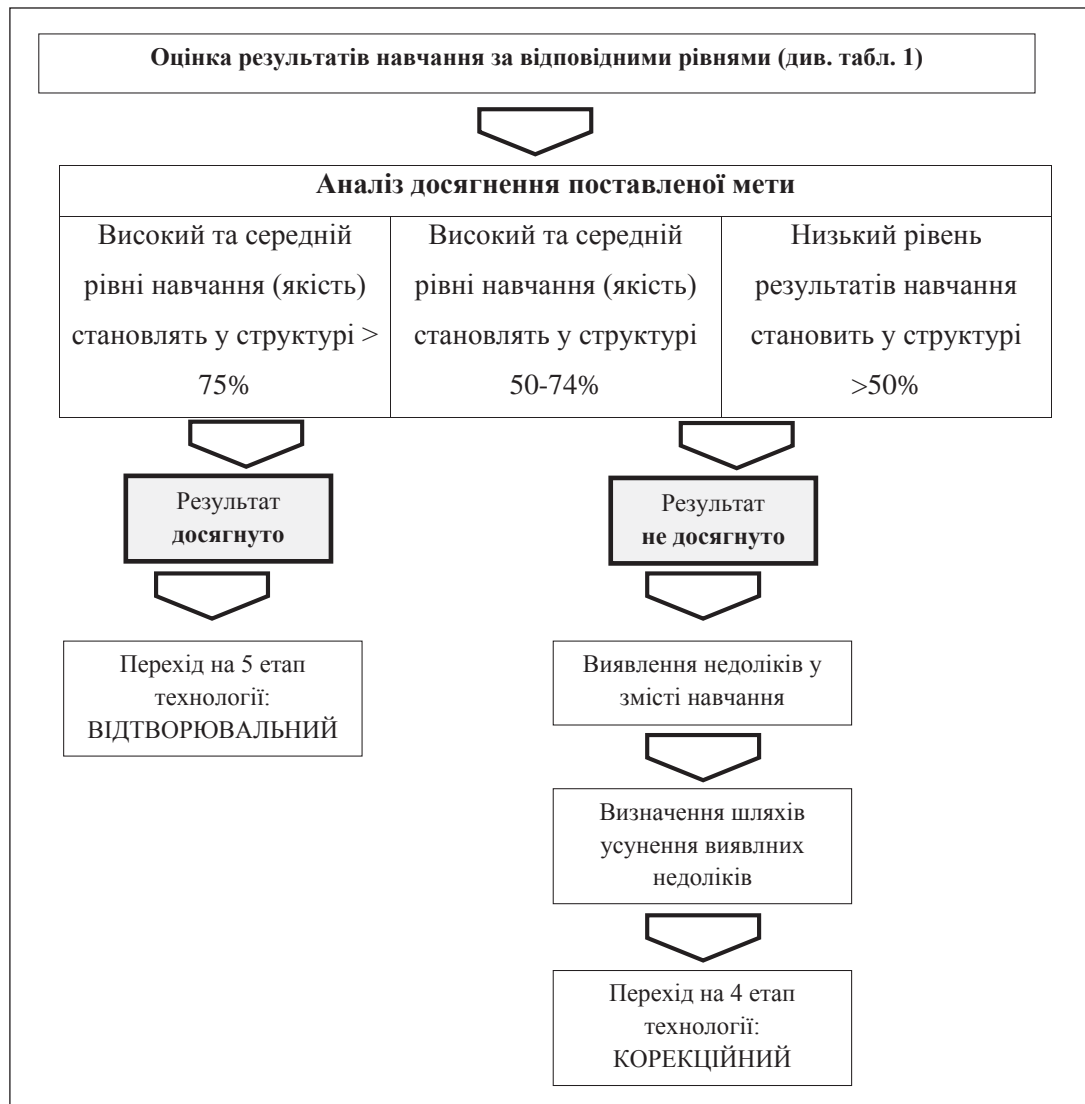
зується за допомогою форм, методів і засобів навчання.

Підвищена увага цілої когорти видатних педагогів-науковців до формування конфліктологічної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій (в тому числі економістів) зумовила важливість пошуку нами того оптимуму знань, умінь, навичок, що дозволили б фахівцям даної професії реально допомагати в їх професійній діяльності в напрямку попередження та вирішення конфліктів.

У цьому контексті в праці [14] нами визначено напрями доповнення змісту існуючих гуманітарних дисциплін відповідними темами, що формують конфліктологічні знання, уміння та навички, а також запропоновано впровадження нового спецкурсу «Методика і стратегія конфлікт-менеджменту для економістів». Реалізація спецкурсу передбачає поєднання *змістового* (забез-

печує вивчення навчального матеріалу як під час проведення занять, так і самостійне його опанування), *технологічного* (передбачає впровадження інтерактивних методів навчання в системі лекційних та практичних занять) і *контрольно-діагностичного* (забезпечує поточний й підсумковий контроль, діагностику й самодіагностику) *компонентів*.

Таким чином, для більш комплексного формування конфліктологічної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін наполягаємо на важливості не просто введення нової навчальної дисципліни з поглибленим вивченням методики і стратегії управління конфліктами в професійному середовищі економіста, але і на доповненні змісту існуючих дисциплін додатковими тематичними питаннями, в результаті чого будуть реалізовуватись міжпредметні зв'язки та

Рис. 3. Контрольний етап технології формування конфліктологічної компетентності майбутніх економістів

комплексний підхід до формування конфліктологічної компетентності майбутніх економістів.

Оновлення змісту навчання під час формування конфліктологічної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін полягає в доповненні змісту робочих програм існуючих дисциплін гуманітарного спрямування щодо теоретичних основ та практичних прикладів попередження і вирішення конфліктів у професійній діяльності економіста, а також введенні нового навчального курсу з більш глибоким вивченням теоретичних основ методики і стратегії управління конфліктами та формуванню практичних навичок у цій сфері за рахунок розв'язування практичних завдань, ситуацій, організації тренінгів, кейсів, ділових ігор і т.п. (завдяки передбаченим планом як лекційним, так і практичним заняттям).

Формування конфліктологічної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін передбачає оптимальне поєднання **аудиторної, самостійної та позааудиторної** роботи студентів. Відповідно, постає питання щодо вибору найбільш доцільних форм навчання.

Педагогіка вищої школи має достатній арсенал форм навчання:

1) навчальні заняття: лекція, практичне заняття, семінар, лабораторне заняття, індивідуальне заняття, навчальна конференція, консультація тощо;

2) самостійна робота: робота з друкованими джерелами; самостійні вправи; самостійне вивчення питань, що віднесені на самоопрацювання; участь у роботі гуртків; експериментально-дослідницька робота; самостійний перегляд відеофайлів, прослуховування аудіофайлів та ін.;

3) контрольні заходи: екзамени (заліки), поточний модульний контроль, контрольні роботи (у т.ч. комплексні), розв'язання кваліфікаційних завдань (індивідуальних контрольних робіт), захист дипломного проекту (роботи);

4) практична підготовка – різноманітні види практик.

Для реалізації зазначеної технології пропонується використання таких **методів навчання**, як: *діалогічно-дискусійні* (бесіди, диспути, дискусії, дебати, форум, симпозиум); *ситуаційні* (вправи та ситуації професійного спрямування); *ігрові* (ділові, рольові, сюжетно-рольові, ситуативні, соціально-психологічні ігри, тренінги, кейс-метод). Вказані методи мають реалізовуватися під час проведення лекційних та практичних занять із дисципліни «Методика і стратегія конфлікт-менеджменту для

економістів», а також тих дисциплін, зміст яких доповнено. Виходячи зі специфіки дисципліни, перевага має надаватись активним методам навчання. Вибір зазначених методів навчання був зумовлений накопиченим науковим досвідом та авторським баченням доцільності їх використання під час викладання спецкурсу.

Використання **діалогічно-дискусійних методів** навчання є обов'язковим у процесі навчання економістів та займає достатню частку в структурі всього навчання, оскільки під час підготовки майбутніх економістів варто донести до студентів значний обсяг теоретичного матеріалу, який можна здійснити на лекціях та практичних заняттях саме за допомогою бесід, диспутів, дискусій, дебатів тощо. Важливого значення в даному дослідженні ми надаємо дискусії та диспуту, зокрема груповій дискусії, аналізу практичних випадків та аналізу сконструйованих ситуацій. Певна увага в дослідженні приділена використанню таких методів навчання, як форум, дебати та симпозиум.

Під час використання даних методів у студентів «розвивається гнучкість мислення, раціональність використання інформації, самостійність аналізування фактів, критичність розглядання різних точок зору, здатність обговорювати і захищати власну позицію, формулювати програму дій» [15, с. 214].

Ситуаційні методи навчання передбачають подання навчального матеріалу у вигляді різноманітних вправ, творчих практичних завдань і ситуацій, пов'язаних зі змістовно-професійною діяльністю майбутніх фахівців. Навчально-творча задача – це форма організації змісту навчального матеріалу, за допомогою якої викладач може створити для студентів проблемну ситуацію, безпосередньо або опосередковано задати мету, умови і вимоги навчально-творчої діяльності, в процесі якої студенти активно опановують знання, формують необхідні уміння і навички, розвивають відповідні здібності [15, с. 214–215].

Переходячи до розгляду найбільш важливих засобів навчання економістів із метою формування їх конфліктологічної компетентності, варто зауважити, що вони являють собою об'єкт, розміщений між викладачем і студентом, який використовується для засвоєння знань, формування досвіду пізнавальної та практичної діяльності, позитивно впливаючи на якість знань студентів та їх професійне становлення [16].

Вагомі позитивні результати навчання в напрямку формування конфліктологічної компетентності майбутніх економістів ма-

ють досягатися в комплексі: використанням вищеописаних форм, методів і засобів навчання не тільки викладачем спецкурсу, але і викладачами інших гуманітарних дисциплін, зміст яких доповнено в праці [14].

Третім етапом процесу реалізації технології формування конфліктологічної компетентності майбутніх економістів під час вивчення гуманітарних дисциплін є **контрольний**, на якому відбувається оцінка результатів навчання, аналіз досягнення поставленої мети та виявлення відхилень від запланованих результатів із метою подальшої корекції процесу навчання.

У відповідності із цим головною метою контрольного етапу є своєчасне та достовірне оцінювання досягнутих результатів навчання, виявлення недоліків у процесі спрямування функції навчання від викладача до студента та визначення шляхів їх усунення на наступному етапі (рис. 3).

У частині оцінювання результатів навчання за трьома основними рівнями (високий, середній, низький) сформовано авторський підхід до такого оцінювання на основі бально-рейтингової системи оцінювання, що включає в себе не тільки якість засвоєння знань студентами, але і організаційні аспекти набуття таких знань (відвідування занять, активність на лекціях-диспутах та практичних заняттях, участь у ігрових заняттях тощо (табл. 1)).

Повертаючись до рис. 3, зауважимо, що переважання якості знань у групі студентів на рівні, більшому за 75%, дозволяє говорити про високий рівень досягнення поставленої мети стосовно формування конфліктологічної компетентності майбутніх економістів. Якість знань на рівні 50-74% є середнім рівнем досягнення поставленої мети, а якість менше 50% – низьким. Відповідно, високий рівень досягнення мети не потребує корекції на даному етапі навчання, що дозволяє оминати *четвертий (корекційний)* етап технології.

В іншому випадку зусилля викладача спрямовуються на корекцію технології формування конфліктологічної компетентності майбутніх економістів, репрезентуючи, таким чином, четвертий етап цієї технології – корекційний.

На даному етапі викладачу пропонується здійснити поглиблене вивчення підготовчо-цільового та змістовно-процесуального компонентів із метою виявлення можливих причин недосагнення результатів навчання.

Такими причинами, на нашу думку, можуть бути:

1) занадто високий (на даному етапі недосагний) рівень обгрунтованої мети технології формування конфліктологічної

компетентності майбутніх економістів та нереальність виконання сформульованих завдань;

2) неякісний зміст навчання (невірно підібраний навчальний матеріал);

3) неправильно обрані форми, методи та засоби навчання.

У будь-якому випадку саме ретельний аналіз проблеми дозволить виявити причину недосагнення бажаного результату та розробити варіанти корекції перших двох етапів технології навчання.

Завершальним у циклі технології формування конфліктологічної компетентності майбутніх економістів вважаємо **п'ятий, відтворювальний** етап. Виділення його в складі технології та замкнутість самого циклу технології зумовлені самим процесом навчання, в якому на зміну одним студентам приходять інші. Відповідно, останніх необхідно вчити навичкам управління конфліктами не просто з нуля, як при першому впровадженні даної технології, а саме з урахуванням вже накопиченого досвіду попередніх випусків студентів. На нашу думку, саме такий підхід може забезпечити динамічний розвиток всієї системи вищої освіти та формування конфліктологічної компетентності майбутніх економістів.

Висновки. Таким чином, у контексті запропонованої технології формування конфліктологічної компетентності майбутніх економістів зацентровано увагу на важливості корекційного та відтворювального етапів, які дозволяють удосконалювати дану технологію на основі набутого досвіду та вимог навчального процесу. Це, у свою чергу, дозволить із кожним наступним набором студентів урахувувати наявні недоліки формування конфліктологічної компетентності та підвищення якості підготовки фахівців-економістів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Коростелін М.О. Формування готовності майбутніх фахівців з товарознавства та комерційної діяльності до попередження конфліктів у професійній діяльності : дис. ...канд. пед. наук : 13.00.04 / М.О.Коростелін ; ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет». – Слов'янськ, 2015. – 241 с.
2. Волкова Н.П. Моделювання професійної діяльності у викладанні навчальних дисциплін у вишах. / Н.П. Волкова, О.Б. Тарнопольський. – Дніпропетровськ : Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2013. – 228 с.
3. Бутова Л.В. Мета навчання іноземній мові на сучасному етапі розвитку суспільства / Л.В. Бутова // Таврійський вісник освіти. – 2013. – № 3(43). – С. 102–109.
4. Котик Т. Мета як форма відображення концептуальних підходів до процесу навчання рідної мови

молодших школярів / Т. Котик // Гірська школа українських Карпат. – 2013. – № 8-9. – С. 74–78.

5. Іванченко Є. Системний підхід як теоретико-методологічна засада системи інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів / Є. Іванченко // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. – 2012. – Ч.1. – С. 131–138.

6. Кошелева Н.Г. Теоретико-методологічні засади інноваційної фахової підготовки майбутніх економістів у ВНЗ / Н.Г. Кошелева // Наукові праці ДонНТУ. Серія: «Педагогіка, психологія і соціологія». 2013. – № 1(13). – С. 127–131.

7. Набока О.Г. Дослідження професійно орієнтованих технологій навчання майбутніх економістів : стан розробленості проблеми / О.Г. Набока // Педагогічна освіта: теорія і практика. – 2012. – Вип. 10. – С. 206–211.

8. Ярошук І.Д. Педагогічні умови формування готовності майбутніх економістів до професійного спілкування / І.Д. Ярошук // Педагогічний дискурс. – 2013. – Вип. 14. – С. 485–490.

9. Горобець С.М. Модель формування професійної компетентності майбутніх економістів з використанням комп'ютерно орієнтованих технологій навчання / С.М. Горобець // Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Зб. наук. праць. – 2013. – Вип. 7(50). – С. 56–59.

10. Триус Ю.В. Особливості навчання інформатики майбутніх економістів / Ю.В. Триус, О.М. Яцько // Комп'ютер у школі і сім'ї. – 2015. – № 6. – С. 7–16.

11. Пархоменко В.В. Гуманізація економічної освіти як важливий чинник формування соціально-культурних основ особистості майбутнього фахівця / В.В. Пархоменко // Наука і освіта. – 2013. – № 3. – С. 120–124.

12. Болубаш Н.М. Теоретичні засади формування професійної компетентності майбутніх економістів / Н.М. Болубаш // Наукові праці: Науково-методичний журнал. – Вип. 99. Т. 112. Педагогіка. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2009. – С. 88–95.

13. Яковенко О.І. Категорії компетентнісного підходу / О.І. Яковенко // Наукові записки [Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова]. Сер.: Педагогічні та історичні науки. – 2012. – Вип. 102. – С. 234–241.

14. Вошколуп Г.Ю. Формування конфліктологічної компетентності майбутніх економістів з використанням відповідної навчальної дисципліни / Г.Ю. Вошколуп // Сучасна вища освіта: проблеми та перспективи: Матеріали V всеукраїнської науково-практичної конференції. 23 березня 2017 року. : тези доповідей. – Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля. – С. 36–39

15. Наход С.А. Інтерактивні технології у формуванні прогностичних умінь майбутніх фахівців / С.А. Наход // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер.: Педагогічні науки. – 2014. – Вип. 3. – С. 211–217.

16. Лучанінова О.П. Педагогічні технології у вищій школі / О.П. Лучанінова. – Дніпропетровськ : ЛІРА, 2013. – 224 с.